

როგორ ამოვიღოთ ვალაგადასცილებული სესხები

საქართველოში ერთ-ერთი სერიოზული პრობლემაა ვალაგადასცილებული სესხები, რომლის მიზეზიც მრავალფეროვანია. ის პრობლემას წარმოადგენს როგორც მსესხებლისთვის, ისე, კომერციული ბანკებისა და სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის. ამდენად, დროა გამოიძებნოს რეალური გზა ვალაგადასცილებული სესხების დაბრუნებისთვის.

გამომდინარე იქედან, რომ საქართველო განვითარებადი ქვეყანაა, ადგილი აქვს მრავალი ინოვაციური პროდუქტების დანერგვას, რის გამოც იცვლება ეკონომიკა, იცვლება ქვეყანა, იცვლება მიდგომები და იცვლება თეორიები. აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ჯიღვე ერთი ინოვაციური პროდუქტის - ფაქტორინგული ოპერაციების - დანერგვა კომერციულ ბანკებში, ან ფაქტორ-კომპანიების ჩამოყალიბება, რაც საგრძნობლად შევკლის ვალებთან დამოკიდებულების საკითხს და კრედიტ-ინფოს სიასაც.

საინტერესოა, რა არის “ფაქტორინგი” და ვისთვის რა დადებით ეფექტს იძლევა იგი? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად საჭიროდ მიგვაჩნია, მოვიყვანოთ რამდენიმე ავტორის განმარტება ფაქტორინგის შესახებ: **ბიზნესის ენციკლოპედიური ლექსიკონის** მიხედვით, **შაქტორინგი** – საბანკო ოპერაციის სახეობაა, რომლის მეშვეობითაც მომწოდებლების წინაშე ვალდებულებებს სრულად, ან განსაზღვრული ვადით იღებს ფაქტორი (ფაქტორინგული კომპანია), რომელიც ყიდულობს რომელიმე კომპანიის მოთხოვნებს და შემდეგ თვითონ იღებს მასზე გადასახდელს. ამასთან, როგორც წესი, საქმე ეხება, მიმოქცევაში მყოფ იმ მოკლევადიან მოთხოვნებს, რომლებიც წარმოიშობა სასაქონლო მიწოდებიდან. კლიენტის სურვილის მიხედვით ფაქტორი სამი სახის მომსახურებას ეწევა:

- **საგარეო სავაჭრო გარიგებების დაფინანსება;**
- **საკრედიტო რისკებიდან დაცვა;**
- **სხვა მომსახურება - მოვალის საბუღალტრო ანგარიშების წარმოება, ოპერაციები ინ-**

კასოზე, სავაჭრო სტატისტიკა და ა.შ.

პროფესორების ს.ბაბიჩევის, ა.ლაბზენკოს და ა.პოდლესნოვის განმარტებით, **შაქტორინგი** ინგლისური წარმოშობის სიტყვაა და ნიშნავს **აგენტს, შუამავალს, კომისიონერს**. ის არის დაფინანსების სისტემა ვალის გადახდევინების უფლების გაყიდვის სახით, რომლის დროსაც სპეციალიზებული კომპანია (ფაქტორკომპანია) შეისყიდის კლიენტის დებიტორულ დავალიანებას, რათა შემდგომში მოვალეს აზღვევინოს იგი დამოუკიდებლად: ხშირ შემთხვევაში ფაქტორ-კომპანია შეისყიდის საწარმოთა დებიტორულ დავალიანებას მათ მიერ მიწოდებული საქონლის სრული ღირებულების 70 -80%-ის დაუყოვნებელი ანაზღაურების პირობით. ამასთანავე, საწარმო იძენს სრული დავალიანების დაფარვის გარანტიასაც. ფაქტორინგის ოპერაციის ჩატარების დროს კრედიტის ვადა ჩვეულებრივ შეადგენს 90-დან 120 დღემდე, ხოლო, პროცენტული განაკვეთი 2-4%-ით აღემატება ოფიციალურ სააღრიცხვო განაკვეთს. გაწეული სამსახურ-

ნანა შონია,

ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი

რისთვის ფაქტორ-კომპანია დებულობს საკომისიო განაკვეთის სახით კონტრაქტის ღირებულების 2%-მდე [С. Н. Бабичев, А. А. Лабзенко, А. Ю. Подлеснова - Факторинг, Университетская серия, Издательство: Маркет ДС, 2010 г].

პროფესორების შოთა და ლევან ქისტაურების განმარტებით, **შაქტორინგი** ვალების ამოღების უფლების გადასინჯვას წარმოადგენს [ქისტაური ლ., ქისტაური შ., საერთაშორისო სავალუტო, საკრედიტო და საანგარიშსწორებო ურთიერთობაში გამოყენებული ტერმინების მოკლე შინაარსი, თბილისი, 1992];

ფაქტორინგი – სავაჭრო-კომისიური ოპერაციების სახესხვაობა, რომელიც შეხამებულია კლიენტის საბრუნავი კაპიტალის დაკრედიტებასთან; მოიცავს კლიენტის დებიტორული დავალიანების ინკასირებას, დაკრედიტებას და საკრედიტო და სავალუტო ბაზრებისაგან გარანტიას [Русско-английский толковый словарь международных финансовых, валютных, биржевых терминов и понятий, М., 1991];

განმარტებებიდან ჩანს, რომ ფაქტორინგული ოპერაციის განხორციელების უფლება აქვთ როგორც კომერციულ ბანკებს, ასევე, სპეციალიზირებულ საკრედიტო დაწესებულებებს, რომლებიც ცნობილია ფაქტორ-კომპანიების სახელით, მაგრამ საქართველოში ამის მსგავსი ჯერ არ არსებობს. ამიტომ, აუცილებელია, კომერციულმა ბანკებმა სასწრაფოდ დაიწყო ფაქტორინგული ოპერაციების განხორციელება, ან ჩამოყალიბდეს ფაქტორ-კომპანიები, რადგანაც ფაქტორინგული კომპანიების და ბანკების ფაქტორინგული განყოფილებების საქმიანობის მიზანია საკრედიტო რისკების მართვა და გადახდევინების ვადების პრობლემის გადაჭრა.

ისმება კითხვა: რას წარმოადგენს ფაქტორინგული ოპერაციები? ვინ არიან მისი მონაწილე პერსონაჟები? როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სიტყვა **ფაქტორი** ინგლისური წარმოშობისაა და ნიშნავს მაკლერს, შუამავალს. ეკონომიკური თვალსაზრისით, ფაქტორინგი მიეკუთვნება საშუამავლო ოპერაციებს. ფაქტორინგი შეგვიძლია განვსაზღ-

ვროთ, როგორც სპეციალური დაწესებულების (ფაქტორინგული კომპანიის, ან ბანკის ფაქტორინგული განყოფილების) საქმიანობა თავისი კლიენტის მოვალისგან (სამრეწველო და სავაჭრო კომპანიის) ფულადი სახსრების გადახდევინებისა და ამ კლიენტის სავალდებულო მოთხოვნილებების მართვის შესახებ.

განვითარებული საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნებში ფაქტორინგული კომპანიები და ბანკის ფაქტორინგული განყოფილებები ფაქტორინგული ოპერაციების გარდა სხვა სერვისულ მომსახურებასაც ეწევიან (კლიენტის საბუღალტრო აღრიცხვის წარმოება, აუდიტი, სხვადასხვა სახის სტატისტიკური ინფორმაციის მომზადება და სხვ.), სადაც ფაქტორინგული კომპანიები არცთუ იშვიათად ქალიშვილი ფირმების სახით არიან წარმოდგენილი მსხვილ ბანკებთან. ეს დაკავშირებულია იმასთან, რომ ფაქტორინგული ოპერაციები დიდი ფულადი სახსრების მოზიდვას საჭიროებენ, რაც ფაქტორინგულ კომპანიებს საწყის ეტაპზე არ გააჩნიათ და მას „მშობელი ბანკისგან“ ღებუ-

ლობენ შედგავთიანი კრედიტების პირობებით. ფაქტორინგულ კომპანიების საკუთარი სახსრები, ჩვეულებრივ, მათი რესურსების არაუმეტეს 30%-ს შეადგენენ.

ამრიგად, ფაქტორინგულ ოპერაციებში მონაწილეობენ:

1. **ფაქტორინგული კომპანია** (ან, ბანკის ფაქტორინგული განყოფილება) – სპეციალური დაწესებულება, რომელიც თავისი კლიენტებისგან ანგარიშ-ფაქტურებს შეისყიდის;

1. **კლიენტი** (საქონლის მომწოდებელი, კრედიტორი) – სამრეწველო, ან სავაჭრო ფირმა, რომელიც ხელშეკრულებას დებს ფაქტორინგულ კომპანიასთან;

2. **ფირმა-მსესხებელი** – საქონლის მიყიდველი (მსესხებელი).

ფაქტორინგული გარიგების განხორციელებას წინ უძღვის სერიოზული **ანალიტიკური მუშაობა**: მიიღებს რა ფირმის შეკვეთას, ფაქტორინგული კომპანია ყურადღებით სწავლობს **პოტენციური კლიენტის ეკონომიკურ და ფინანსურ მდგომარეობას**, მისი **საქმიანობის სფეროს**, **სარეალიზაციო საქონლის სახეს**, **ბაზრის კონსტრუქტურას**. **ანალიზს ექვემდებარება, აგრეთვე, ფირმის ბალანსები უკანასკნელ წლებში და ფინანსური შედეგების შესახებ ანგარიშგებები**. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა მიყიდველთა რაოდენობას და ფირმის საქმიან კავშირებს, რომლებიც მუდმივ, ან შემთხვევით ხასიათს ატარებენ.

ასეთი ანალიზი, ჩვეულებრივ ერთი-ორი კვირა გრძელდება. შემდეგ კომპანია ან თანხმობას აძლევს, ან, უარს ამბობს კლიენტის მომსახურებაზე.

თუ ფირმა ფაქტორინგული კომპანიის კლიენტი გახდა, მათ შორის თანამშრომლობა შემდეგნაირად ხორციელდება: **კლიენტი ფაქტორინგულ კომპანიას უგზავნის ყველა ანგარიშ-ფაქტურას**, რომლებიც წაყენებულია მიყიდველების მიმართ. **ცალკეული დოკუმენტის მიხედვით, კლიენტმა უნდა მიიღოს თანხმობა ანაზღაურებაზე**. ფაქტორინგული კომპანია სწავლობს ყველა ანგარიშ-ფაქ-

ტურას, განსაზღვრავს რა ამით მყიდველების გადახდისუნარიანობას, ამისთვის ეძლევათ ვადა 2-3 დღე.

ფაქტორინგულ კომპანიას შეუძლია აანაზღაუროს ანგარიში გადახდის ვადის დადგომის მომენტში, ან ვადაზე ადრე. ამ უკანასკნელი შემთხვევის დროს იგი ბანკის ფუნქციებს ასრულებს, ვინაიდან, კლიენტისთვის ფულადი სახსრების ვადაზე ადრე მიცემა მისთვის კრედიტის გაცემის თანაბარი ძალისაა. ყველაზე მნიშვნელოვან მომსახურებას აქ წარმოადგენს კლიენტისთვის გადახდის გარანტია. ეს გარანტია მოიცავს საშინაო და საერთაშორისო ოპერაციების სრულ მოცულობას. ფაქტორინგული კომპანია ვალდებულია, აუნაზღაუროს კლიენტს დებიტორული დავალიანება, ან დაუფაროს ვალი, მკვალის გადახდისუუნარობის შემთხვევაშიც კი.

მსოფლიო პრაქტიკაში ფაქტორინგული მომსახურების ღირებულება ორი ელემენტისგან შედგება:

1. **საკომისიო გადასახადი**, რომელიც ღვინდება ანგარიშ-ფაქტურის თანხის ჯამიდან პროცენტებში (ჩვეულებრივ 1,5 – 2,5%-ის დონეზე). გარიგებების მოცულობის ზრდის შესაბამისად იზრდება, აგრეთვე, საკომისიო თანხაც.

2. **საპროცენტო განაკვეთი**, რომელიც გადაეხდებინება წარმოდგენილი დოკუმენტების ვადაზე ადრე ანაზღაურების

დროს. საპროცენტო განაკვეთი კრედიტზე ვადაზე ადრე ანაზღაურების სახით, როგორც წესი, 1 – 2%-ით უფრო მაღალია, ვიდრე, ფულის ბაზრის (მოკლევადიანი კრედიტის ბაზრის) განაკვეთი.

აშშ-ის კომერციულ ბანკებში (აშშ ფაქტორინგის სამშობლოდ ითვლება) ფაქტორინგული ოპერაციები განიხილება არა როგორც დაკრედიტების ერთ-ერთი ფორმა, არამედ ბანკი თავისი კლიენტისგან შეისყიდის დებიტორულ ანგარიშებს (უფრო ხშირად მისგან, უკუმოთხოვნის უფლების გარეშე) და, ფულადი სახსრების მიცემის გარდა, აღმოუჩენს (გაუწევს) მთელ რიგ მომსახურებას, ვიდრე ანგარიშები მთლიანად არ იქნება დაფარული, ანუ, მომსახურების წარმოება, ინკასაცია და თავის თავზე რისკის აღება. ბანკი აფასებს კლიენტის დღევანდელი და პოტენციური მოვალეების კრედიტუნარიანობას და წინასწარ ადგენს მომწოდებლისთვის ავანსის, ზღვრულ სიდიდეს მისი საგადასახადო მოთხოვნილებების მიხედვით წინასწარი ანაზღაურების სახით. დებიტორები ღებულბენ მითითებას განახორციელონ უშუალოდ ბანკისთვის გადახდები, რომელშიც მიდის ანგარიშ-ფაქტურების ასლები, ხოლო კრედიტორზე პროცენტები და საკომისიო დაუკავდებათ მომწოდებლებს.

ჩვეულებრივ, ბანკი ერთდროულად აანაზღაურებს ანგა-

რიშ-ფაქტურის ღირებულების 80-90%-ს. ყოველი თვის ბოლოს ბანკი ანგარიშობს კუთვნილ პროცენტს და საკომისიოს, აგრეთვე, გამოავლენს არაინკასირებული ფაქტურების ნარჩენს, რომელზედაც გამოიწერება ანგარიში და გადაეცემა კლიენტს.

ამერიკული ბანკები, რომლებიც ვალის გადახდევინების უფლებას ყიდულობენ, სამაგიეროდ, საკომისიოს მომსახურებაზე ღებულბენ ჯილდოს სახით „**პლუს სასახლო პროცენტი**“ კლიენტისთვის გადახდილი ავანსის ყოველდღიური ნარჩენიდან. პროცენტი გადაეხდებინება ავანსის გაცემის დღიდან დავალიანების დაფარვის დღემდე.

საკომისიო გადასახადის სიდიდე დამოკიდებულია კლიენტის სავაჭრო ბრუნვაზე, რისკის ხარისხსა და კანტორული სამუშაოების მოცულობაზე. რისკის ხარისხზე, რომელსაც ბანკი ღებულბს თავის თავზე, გაგვენას ახდენს კლიენტის მოვალეების გადახდისუნარიანობა, მაშინ, როდესაც კანტორული სამუშაოების მოცულობა დამოკიდებულია ძირითადად ფაქტურების ჯამების საშუალო სიდიდეზე (მოცემული სავაჭრო ბრუნვისას). და თუ, მაგალითად, საკომისიო ჯილდოს განაკვეთი შეადგენს 1,5%-ს, ხოლო დებიტორული ანგარიშების ბრუნვის პერიოდი 30 დღე-ღამეს, მაშინ, საკომისიო შეადგენს წლიური დავალიანების 18% -ს, ანუ $1,5\% \times 12 \text{ თვეზე} = 18\%$.

დებიტორული დავალიანების ინკასირების შესაძლებლობა, ე.ი. ფულის მიღების შესაძლებლობა გაუნადგებელ მოთხოვნილებაზე და ანგარიშ-ფაქტურებზე განსაკუთრებით მიმზიდველია მცირე და საშუალო კომპანიებისთვის, ვინაიდან, სწორედ მათ აქვთ ლიკვიდური სახსრების დროებით უკმარისობის პრობლემა და მოვალეების გადახდაუუნარობის გამო მოვების მიუღებლობის საკითხი დგას ყველაზე მწვავედ. ფაქტორინგს განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს და სასარგებლოა კომპანიის შექმნისა და საწარმოო საქმიანობის და-

საწყის პერიოდში.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ფაქტორინგული შეთანხმების დასაღებად პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს საბუღალტრო ანგარიშებისა და ბალანსების, ფირმა-მომწოდებლის საქმიანობის ფინანსური მახვევებლების ანალიზის მისი კრედიტუნარიანობის შესწავლის მიზნით. გაანალიზდება, აგრეთვე, მოსაწოდებელი პროდუქციის ნომენკლატურა, ხარისხი, კონკურენტუნარიანობა, რეკლამაციების რაოდენობა და საქონლის უკან დაბრუნების შემთხვევები. ბანკი სწავლობს, აგრეთვე, ფირმის მევაღეების გადახდაუნარიანობას. მთელ ანალიზურ სამუშაოებს ბანკი აწარმოებს თვითონ დამოუკიდებლად, ან, ხელშეკრულებას უდებს აუდიტორულ კომპანიას. ბანკი განსაზღვრავს, აგრეთვე, ფაქტორინგული ოპერაციების მიხედვით მაქსიმალურ თანხას, რომლის ფარგლებშიც საქონლის მოწოდება, ან მომსახურების გაწევა შეიძლება მოხდეს გადასახდელის მიუღებლობის რისკის გარეშე.

ფაქტორინგული ოპერაციების შესრულების შესახებ

ხელშეკრულებაში დათქმული უნდა იყოს **ზღვრული თანხის ანგარიშსწორების წესი**. მსოფლიო პრაქტიკაში, ჩვეულებრივ, ზღვრული თანხების დადგენის სამი მეთოდი გამოიყენება:

• **საერთო ლიმიტის განსაზღვრა;**

• **გადატვირთვების ყოველთვიური ლიმიტების განსაზღვრა;**

• **ცალკეული გარიგებების მიხედვით დაზღვევა.**

საერთო ლიმიტის განსაზღვრა. ყოველი ცალკეული გადახდელისთვის დგინდება პერიოდულად განახლებადი ლიმიტი, რომლის ფარგლებშიც ფაქტორინგული განყოფილება ავტომატურად ანაზღაურებს მისთვის დათმობილ საგადასახდელო მოთხოვნებს. თუ გადახდელის დავალიანების თანხა მიმწოდებლის წინაშე გადააჭარბებს ლიმიტის თანხას, მაშინ, ფაქტორინგული ხელშეკრულების დებულების შესაბამისად, გადახდელის გადახდისუუნარობის შემთხვევაში, მყიდველის მიმწოდებლის წინაშე ვალის დაფარვის ანგარიში, პირველ რიგში, უნდა მივიდეს ფაქტორინგულ განყოფილებაში მანამდე, ვიდრე თავისთვის

არ შეივსებს (კომპენსირებას არ მოახდენს) გადასახდელის თანხას, რომლებიც ადრე იქნება განხორციელებული მიმწოდებლის სასარგებლოდ, და მხოლოდ ამის შემდეგ იწყება ფულის თვით მიმწოდებლის ანგარიშზე ასახვა.

გადატვირთვების ყოველთვიური ლიმიტების განსაზღვრა. მოცემულ შემთხვევაში დგინდება თანხა, რომელზედაც თვის განმავლობაში შეიძლება გადატვირთული იყოს საქონელი ერთი გადახდელისთვის. თუ გადახდელი არ გადააჭარბებს ლიმიტს, იგი დაზღვეულია სპეკულაციების გამოჩენის რისკისაგან. ზოგჯერ ლიმიტი დგინდება არა თვეების, არამედ კვირების მიხედვით.

ცალკეული გარიგებების მიხედვით დაზღვევა. ეს მეთოდი გამოიყენება, როდესაც გამყიდველის საწარმოო ან გასაღების საქმიანობა ითვალისწინებს არა ერთი და იმავე გადახდელისთვის საქონლის რეგულარულ მიწოდებას, არამედ მთელ რიგ ცალკეულ, ერთჯერად გარიგებებს მსხვილ თანხებზე, საქონლის მიწოდების სრულ ღირებულებას.

ფაქტორინგული ოპერაციების განხორციელების საფუძველს წარმოადგენს **ფაქტორინგული ხელშეკრულება**. იგი შეიძლება იყოს ორი სახის:

• **ღია ფაქტორინგი, როცა ფაქტორკომპანიისთვის დებიტორი ცნობილია;**

• **დახურული ფაქტორინგი, ანუ კონფიდენციალური, როდესაც დებიტორებს არ იცნობენ.**

ხელშეკრულებაში განსაზღვრული უნდა იყოს, გაითვალისწინება თუ არა რეგრესიის უფლება, ე.ი. მოთხოვნების უკუდათმობა (მიმწოდებლისათვის მათი უკან დაბრუნება).

რეგრესიის უფლებით ხელშეკრულების დადების დროს მიმწოდებელს შეიძლება დაუბრუნდეს საგადასახდელო მოთხოვნაც, რომელიც გადაცემულია მათ მიერ ფაქტორინგული განყოფილებისათვის იმ შემთხვევაში, თუ გადახდელმა უარი თქვა თავისი ვალდებულებების შესრულებაზე. მაგრამ უნ-

და შევნიშნოთ, რომ მსოფლიო პრაქტიკაში რეგრესიის უფლებებით ხელშეკრულებები იშვიათად იდება, როდესაც სადავო მომენტების წარმოქმნით შესაძლებლობა, ან გადახდაუნარიანობის გადახდაუნარიანობის დადგომა დაყვანილია მინიმუმამდე. ამ შემთხვევაში, ბანკის ფაქტორინგული განყოფილება მთლიანად იღებს თავის თავზე მყიდველის (გადახდელის) მხრიდან გადაუხდელობის რისკს.

არსებობს ფაქტორინგული ხელშეკრულებების სხვადასხვა ვარიანტები და ეს საშუალებას იძლევა სრულად იქნეს გათვალისწინებული კონკრეტული მომწოდებლების მოთხოვნები.

ასე, მაგალითად, სრული მომსახურების შესახებ ხელშეკრულება დაიდება ჩვეულებრივ მომწოდებელსა და ბანკის ფაქტორინგულ განყოფილებას შორის ხანგრძლივი კონტაქტების დროს და ითვალისწინებს: **საეჭვო ვალების წარმოშობისგან 100 პროცენტთან დაცვას, აღრიცხვის წარმოებას და კრედიტების მართვას, ფულადი სახსრების გარანტირებული მოდელის უზრუნველყოფას, მომწოდებლის სურვილის მიხედვით თანხის წინასწარ გადახდას.** ხელშეკრულებაში აღნიშნული ტარიფისთვის ფაქტორინგული განყოფილება ვალდებულია მომწოდებელს გადაუხადოს საგადასახდელო მოთხოვნების თანხის განსაზღვრული წილი. მომწოდებლის ერთადერთ მოვალეობას წარმოადგენს ფაქტორინგულ განყოფილებასთან გარიგებების აღრიცხვა. განყოფილება მომწოდებელს უხდის დათმობილი მოთხოვნების თანხას, მიუხედავად იმისა, მყიდველმა გადაიხადეს თუ არა თავიანთი ვალი. რეგრესიის უფლებით ხელშეკრულების

დადებისას განყოფილებას შეუძლია მომწოდებელს დაუბრუნოს საგადასახდელო მოთხოვნა ნებისმიერ თანხაზე, რომელიც გადახდილი არ არის განსაზღვრული ვალის განმავლობაში. თუ მომწოდებელი უარს აცხადებს უკან მიიღოს ეს მოთხოვნები და ფაქტორინგულ განყოფილებას სთავაზობს, განაგრძოს ინკასირების ჩვეულებრივი პროცედურა, ან სთხოვს, რომ გამოიყენოს კანონიერი მოქმედება ვალის ასანაზღაურებლად (ასეთ შემთხვევაში არბიტრაჟში გადაცემულ საქმესთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს ეწევა მომწოდებელი) ფაქტორინგული განყოფილება ახდევინებს ე.წ. **რეფაქტორინგზე.** უნდა შევნიშნოთ, რომ მომწოდებელთან ფულადი სახსრების გარანტირებული და თავისდროული მიღება შეიძლება უზრუნველყოფილი იყოს მხოლოდ რეგრესიის უფლების გარეშე ხელშეკრულების დადების შემთხვევაში.

სრული ფინანსური მომსახურება წარმოებს იმ შემთხვევაში, როდესაც მომწოდებელი უთმობს ფაქტორინგულ განყოფილებას ყველა მისი გადახდვების ვალს.

ფაქტორინგული ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს აგრეთვე, სრული მომსახურების ამა თუ იმ ელემენტების შეხამებით. ცნობილია, რომ მცირე და საშუალო კომპანიების დიდი უმრავლესობა ფულადი სახსრების მწვავე ნაკლებობას განიცდიან, ამ დროს ხელშეკრულების დადება შესაძლებელია „წინასწარ გადახდის“ პირობით. მისი ძირითადი უპირატესობაა მომწოდებლის დაკრედიტების მოცულობის ავტომატური გაზრდა ფაქტორინგული განყოფილებების მხრიდან. წინასწარი გადახდა გულისხმობს, რომ ფაქტორინგული განყოფილება დაუყოვნებლივ უხდის მომწოდებელს გადახდელის მიერ აქცეპტირებული საგადასახდელო მოთხოვნების მთელ თანხას, ან მის ნაწილს (დაახლოებით 80%) მოწოდებულ საქონელზე, შესრულებულ სამუშაოსა და გაწეულ მომსახურებაზე ღირებულების დანარჩენი თანხის გადახდა საკომისიო გასამრჯელო თანხის გამოკლებით, ხორციელდება ცალკე, საგადასახდელო დავალებით გათვალისწინებული ვალისთვის. გადახდელის მიერ განყოფილების სასარგებლოდ გადახდილი უნდა იქნეს ვალის

თანხა და საურავი თავის დროზე გადაუხდელობის გამო. ვალის სრული თანხის გადახდა ფაქტორინგული გარიგების დადების მომენტში მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში დაიშვება. ამასთან, საკომისიო გასამრჯელოს მომწოდებელ განყოფილებას ფაქტორინგული ოპერაციების შესრულებისთვის გადაურიცხავს საგადასახდელო დავალებით, ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ ვადებში. სრული ღირებულების წინასწარ გადახდა ყოველთვის არ არის მიზანშეწონილი ფაქტორ-კომპანიისთვის. ამის მთელი რიგი მიზეზები არსებობს, მაგრამ მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ შესაძლებელია სავალო საკითხებსა და ანგარიშებში შეცდომების წარმოქმნა გამოიწვიოს. თუ მომწოდებელი წყვეტს თავის საქმიანობას, ან რაიმე მიზეზით არღვევს ფაქტორინგული ხელშეკრულების პირობებს, ფაქტორინგულ განყოფილებას წინასწარ ანაზღაურებული თანხის დაფარვის დაზღვევის სხვა რაიმე საშუალება არ გააჩნია, გარდა თვით საგადასახდელო მოთხოვნებისა. ამრიგად, ანგარიშ-ფაქტურის ღირებულებაში 10-12%-ით განსხვავება აუცილებელია თუნდაც იმიტომ, რომ საჭიროების შემთხვევაში კომპენსირდეს წინასწარ გადახდილი თანხები. გამოდინარე აქედან, ჩვენი ქვეყნისათვის აუცილებელია კომერციულმა ბანკებმა დანერგონ ისეთი ინოვაციური პროდუქტი; როგორცაა: **ფაქტორინგი**, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელი გახდება ვადაგადაცილებული სესხების და სხვადასხვა დებიტორული დავალიანებების დაფარვა, და საერთოდ, საკრედიტო რისკის შემცირება. **მეორეც,** ფაქტორინგული ოპერაციების განხორციელება პირდაპირ კავშირშია დასაქმების პრობლემის გადაჭრასთან. საქმე იმაშია, რომ აღნიშნული ოპერაციები კომერციული ბანკების მეშვეობით განხორციელდება, თუ ცალკე ფაქტორ-კომპანიების ჩამოყალიბებით, შედეგი იქნება გარკვეული რაოდენობის მუშა-ხელის დასაქმება.